

ZNANSTVENI SKUP

300 GODINA
FRANJEVAČKE CRKVE
U VUKOVARU

*Nakon što je 24. lipnja 1723. godine postavljen kamen temeljac u
Vukovaru franjevci su, protkani prisutnošću, duhovnošću,
kulturom, obrazovanjem i sveukupnim pastoralnim djelovanjem,
kroz 300 godina bili vjerni Bogu i narodu!*

1723.

2023.

PROGRAMSKA KNJIŽICA

VUKOVAR, 24. LIPNJA 2023.

Znanstveni skup:

300 godina franjevačke crkve u Vukovaru (1723. – 2023.)

Organizator:

Franjevački samostan Vukovar

Suorganizatori:

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar – Područni centar Vukovar

Hrvatski institut za povijest – Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje

Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Državni arhiv u Vukovaru

Urednici:

dr. sc. Dražen Živić

fra Ivica Jagodić

Programsko-organizacijski odbor:

dr. sc. Miroslav Akmadža

fra Vinko Brković

Petar Elez, prof.

dr. sc. Marija Karbić

fra Ivica Jagodić

fra Matija Marijić

dr. sc. fra Daniel Patafta

fra Josip Poletto

dr. sc. Milan Vrbanus

dr. sc. Mateo Žanić

dr. sc. Dražen Živić (predsjednik)

Lektura:

Darija Benaković, prof.

Dizajn i prijelom:

Žaklina Kurmaić

Vukovar, lipanj 2023.

ZNANSTVENI SKUP

300 GODINA
FRANJEVAČKE CRKVE
U VUKOVARU

VUKOVAR, 24. LIPNJA 2023.

PROGRAMSKA KNJIŽICA

Vukovar, lipanj 2023.

UREDNIČKA RIJEČ

Obilježavajući veliku 300. godišnjicu posvete i polaganja kamena temeljca crkve i samostana sv. Filipa i Jakova u Vukovaru, Franjevački samostan Vukovar kao organizator i Institut društvenih znanosti Ivo Pilar – Područni centar Vukovar, Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatski institut za povijest – Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje te Državni arhiv u Vukovaru kao suorganizatori, pripremili su znanstveni skup „300 godina franjevačke crkve u Vukovaru (1723. – 2023.)“, koji se održava 24. lipnja 2023. godine u Pastoralnom centru sv. Bono i koji je okupio značajan broj vrlo uglednih znanstvenika i stručnjaka.

Na skupu će biti prezentirane ukupno 22 teme, strukturirane u 2 uvodna predavanja i 4 sjednice sa po pet priopćenja. Ukupno će na skupu svoje radove prezentirati 27 sudionika iz različitih znanstvenih, visokoobrazovnih, kulturnih i crkvenih institucija i ustanova.

Na određeni se način ovogodišnji znanstveni skup nastavlja na konferenciju „Franjevci u Vukovaru“ koja je održana u svibnju 2020. godine i koja je u ljeto iste godine okrunjena opsežnim istoimenim zbornikom radova. Imajući u vidu sadržaj toga skupa ove smo se godine odlučili da ne ponavljamo ili produbljujemo već obrađene teme, nego da otvorimo nove polazeći ponajprije od gradiva koje nam pruža kronika i arhiv vukovarskog franjevačkog samostana. Cilj je skupa kao i publikacije koju ćemo prirediti u 2024. godini dobiti što sveobuhvatniju sliku duge i kontinuirane prisutnosti franjevaca u Vukovaru i njihova duhovnog i materijalnog prinosa životu i radu vukovarskog vjerničkog puka – od prijelaza 17./18. stoljeća do danas.

Zahvaljujemo se suradnim institucijama i ustanovama na potpori, svim sudionicima na znanstvenom interesu i spremnosti sudjelovanja, vukovarskom vjerničkom puku koji je kroz protekla stoljeća nepokolebljivo ostao uz svoje fratre i u dobrim i u manje dobrim vremenima te na poseban način dragom Bogu koji prati, usmjerava, podupire i blagoslivlja naše misli i djela.

Urednici
dr. sc. Dražen Živić i fra Ivica Jagodić

U Vukovaru 24. lipnja 2023. godine
Na blagdan sv. Bone Mučenika – zaštitnika Vukovara

PROGRAM SKUPA

8,30 – 9,00 Registracija sudionika

9,00 – 9,30 Pozdravne riječi (su)organizatora i uzvanika

UVODNA PREDAVANJA

9,30 – 9,50

Milan Vrbanus

Društveno-ekonomske prilike u Slavoniji tijekom osnivanja samostana te izgradnje crkve i samostana u Vukovaru

9,50 – 10,10

Marko Jerković i Ivan Marjanović

Osnivanje rezidencije i franjevačkoga samostana u Vukovaru

10,10 – 10,30 Stanka za osvježenje

1. SJEDNICA

10,30 – 10,45

Danijel Jelaš i Petra Plantosar

Crkvene ustanove Vukovara i okolice u srednjem vijeku

10,45 – 11,00

Robert Skenderović

Migracije u vukovarskom kraju nakon oslobođenja od osmanlijske vlasti

11,00 – 11,15

Hrvoje Kekez

Vukovar i Dunav na kartografskim prikazima u ostavštini grofa Luigija Marsiglija (1658. – 1730.)

11,15 – 11,30

Petar Ušković Croata

Diplomatička građa franjevačkog arhiva u Vukovaru

11,30 – 11,45

Ante Grubišić

Franjevački zemljišni prostor u Vukovaru prema kartografskim izvorima do kraja feudalizma

11,45 – 12,00 *Rasprava*

12,00 – 13,00 *Stanka za ručak*

2. SJEDNICA

13,00 – 13,15

Branko Ostajmer

Vukovarski franjevci u političkom životu na razmeđu 19. i 20. stoljeća

13,15 – 13,30

Ivan Zubac

Franjevci u Vukovaru u vrijeme Kraljevine SHS/Jugoslavije (1918. – 1941.)

13,30 – 13,45

Slađana Josipović Batorek

Vukovarski franjevci i komunističke vlasti

13,45 – 14,00

Vjeran Lazić i Vinko Brković

Koegzistencija franjevaca i naroda. Veliki događaji u životu bratstva kao odgovor na prijelomne trenutke povijesti

14,00 – 14,15

Tomislav Galović

Kronika Franjevačkog samostana u Vukovaru. Historiografski pristup

14,15 – 14,30 – *Stanka za osvježenje*

3. SJEDNICA

14,30 – 14,45

Daniel Patafta

Samostanski život i pastoralno djelovanje vukovarskih franjevaca

14,45 – 15,00

Henrik Ivan Damjanović i Petar Elez

Štovanje svetaca, pobožnosti i svečanosti u crkvi i župi sv. Filipa i Jakova u Vukovaru i u Franjevačkom samostanu Vukovar

15,00 – 15,15

Mario Cifrak

Lekcionari fra Kaje Agjića i fra Roberta Kauka

15,15 – 15,30

Dinko Župan

Franjevci preporoditelji koji su djelovali u vukovarskom samostanu

15,30 – 15,45

Mario Zrakić

Vukovarski franjevci glazbenici

15,45 – 16,00 *Stanka za osvježenje*

4. SJEDNICA

16,00 – 16,15

Georg grof Eltz Vukovarski

Članovi obitelji Eltz u kripti franjevačke crkve u Vukovaru

16,15 – 16,30

Dražen Živić

Demografija Vukovara u svjetlu statistike župe sv. Filipa i Jakova u Vukovaru (1948. – 1971.)

16,30 – 16,45

Sandra Cvikić

Vukovarski franjevci i kultura sjećanja na Prvi svjetski rat

16,45 – 17,00

Vine Mihaljević

Vukovarski franjevci i kultura sjećanja na Domovinski rat u vrijeme progonstva

17,00 – 17,15

Mateo Žanić, Ivana Bendra i Dražen Živić

Vukovarski franjevci i kultura sjećanja na Domovinski rat nakon povratka

17,15 – 17,30 *Rasprava*

17,30 *Zatvaranje skupa*

AUTOR	dr. sc. fra Mario Cifrak
NASLOV RADA	LEKCIONARI FRA KAJE AGJIĆA I FRA ROBERTA KAUKA
SAŽETAK	Ovaj rad želi predstaviti dva profesora Bogoslovne škole u Vukovaru, fra Kaju Agjića (1805. – 1892.) i fra Roberta Kauka (1848. – 1900.). Riječ je o njihovom radu na izdanjima lektionara, na hrvatskom i na bugarskom jeziku. Agjić je prema Josipu Jakošiću dotjerao Evanđelistar Emerika Pavića (1764.; 1808.). U Banatu su od 18. stoljeća prisutni Bugari katolici, zvani i Palćani. Kauk je, zajedno s L. Kossilkovim, za njihove potrebe priredio lektionar koji je tiskan u Temišvaru 1876.

SAŽETCI PRIOPĆENJA

AUTOR dr. sc. Sandra Cvikić

NASLOV RADA **VUKOVARSKI FRANJEVCI I KULTURA SJEĆANJA NA PRVI SVJETSKI RAT**

SAŽETAK

Znanstvenoistraživački projekt *Prvi svjetski rat u kulturi sjećanja – Zaboravljena baština (IP-2019-04-5897)* koji se provodi od 2020. godine u Institutu društvenih znanosti Ivo Pilar predstavlja pionirski pokušaj međunarodnog interdisciplinarnog tima znanstvenika koji ima cilj prvi put otvoriti i istražiti temu *kulture sjećanja na Prvi svjetski rat* u hrvatskom društveno-političkom kontekstu. Dosadašnja su istraživanja u Hrvatskoj, kao i preliminarni projektni rezultati objavljenih radova članova znanstvenoistraživačkog tima, potvrdili inicijalnu hipotezu koja je tvrdila kako je kultura sjećanja na Prvi svjetski rat u Hrvatskoj najvećim dijelom zaboravljena kulturno-povijesna i ratna baština (Cvikić i Dobrovšak, 2021.; Cvikić, 2022.). Uslijed iznimno teške poslijeratne društveno-političke situacije u kojoj se hrvatski narod, njegovi politički lideri i društveno-gospodarska elita nalaze kao gubitnička nacija u novonastaloj Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca/Kraljevini Jugoslaviji, veterani i ratni invalidi zajedno s obiteljima poginulih austro-ugarskih vojnika kao društvena skupina ne posjeduju dostatnu razinu moći koja bi im omogućila izgradnju i očuvanje kulture sjećanja na iskustvo i žrtve Prvog svjetskog rata (Hamersak, 2013.). Naime, srbijanski režim hibridno nastale pobjedničke Kraljevine SHS/Jugoslavije u velike će odrediti sudbinu poslijeratne memorijalizacije sjećanja i iskustva hrvatske nacije i direktnih sudionika, a kultura sjećanja na Prvi svjetski rat koja će samo nakratko tijekom Nezavisne Države Hrvatske biti valorizirana, nakon Drugoga svjetskog rata zadobiva konačni udarac kada komunističke vlasti uništavaju malobrojne preostale spomenike i groblja hrvatskih sudionika rata. Na tragu prikupljenih podataka u sklopu gore navedenog znanstvenoistraživačkog projekta o preživjelim spomenicima i grobovima hrvatskih sudionika u Prvom svjetskom ratu koji se najčešće nalaze na crkvenim posjedima, u crkvama i grobljima (Dobrovšak,

2017., 2021.) ovaj rad predstaviti će preliminarne nalaze kvalitativnog sociološkog istraživanja *Kronike Franjevačkog samostana u Vukovaru* (digitalizirane građe) za razdoblje 1918. – 1940. godine. Naime, ovo će istraživanje na primjeru djelovanja franjevaca u Vukovaru, utvrditi kakva je bila uloga Katoličke crkve u Hrvatskoj u kreiranju i održavanju kulture sjećanja na Prvi svjetski rat u Hrvatskoj. Primjenom *kvalitativne sociološke metodologije SKAD* (pristup diskursu iz perspektive sociologije znanja) ovo istraživanje također ukazuje i na potencijal generiranja novih znanstvenih spoznaja kroz analizu specifičnih diskursa (religijski) nastalih u različitim oblicima tekstova (naracija) kako bi se rekonstruirali događaji i sjećanje, te omogućilo bolje razumijevanje *hrvatske kulture zaborava* na Prvi svjetski rat koja nastaje po njegovom završetku.

AUTORI fr. Henrik Ivan Damjanović i Petar Elez, prof.

NASLOV RADA **ŠTOVANJE SVETACA, POBOŽNOSTI I SVEČANOSTI U CRKVI I ŽUPI SV. FILIPA I JAKOVA U VUKOVARU I U FRANJEVAČKOM SAMOSTANU VUKOVAR**

SAŽETAK Jedan od kerigmatskih elemenata u životu Crkve je štovanje osoba, koje su svojim životom dale posebno svjedočanstvo navještanju i življenju Evanđelja – svetaca. Od kasne antike pa kroz srednji vijek sve do današnjih dana možemo promatrati život vjernika i obnovu vjere kroz štovanje i promjene u štovanju određenih svetaca. Na osobitu važnost pojedinih svetaca, kako za vukovarske franjevence, tako i za vjernike katolike u Vukovaru, svakako upućuju oltari i kipovi svetaca u crkvi sv. Filipa i Jakova u Vukovaru i u drugim vukovarskim crkvama i kapelama. Njima svakako treba pribrojiti slike i vitraje s prikazima svetaca u crkvi sv. Filipa i Jakova, kao i svetačke moći i relikvijare (moćnike) koji se nalaze (ili su se nalazili) u posjedu Franjevačkog samostana Vukovar. Također, neki dijelovi grada, iako pripadaju jednoj crkvenoj cjelini, župi, imali su svoje svece, čije su godove obilježavali javnim slavljem. Crkveni godovi (*kirvaji*), procesije, čašćenje i slavljenje svetaca kao i posebnih kristoloških i marijanskih pobožnosti obilježavaju razvoj grada Vukovara nakon oslobođenja Slavonije i Srijema od osmanlijske vlasti. Blagdani pripadaju i utječu na razvoj identiteta mjesta, župe, gradske četvrti... Među mnogim godovima razvijaju se u gradu Vukovaru i blagdani koje slavi cijeli grad. Franjevci su svojim angažmanom pridonijeli dinamičnome vjerskom životu grada. S vremenom su i recentniji sveci dobivali svoje mjesto štovanja. Posebno mjesto u gradskome vjerskome životu zauzima čašćenje relikvija rimskoga mučenika svetoga Bone. Cilj je ovoga rada pokazati raznolikost pučkih i crkvenih slavlja u gradu Vukovaru, ali i nastojanja braće franjevac oko duhovnog objedinjavanja grada i njegova vezanja uz samostan i gradsku župu sv. Filipa i Jakova. Uz to se ovim radom želi potaknuti na daljnja dublja istraživanja ovoga važnoga aspekta društvenoga i vjerskoga života u gradu Vukovaru, a i šire.

AUTOR Georg grof Eltz Vukovarski

NASLOV RADA **ČLANOVI OBITELJI ELTZ U KRIPTI FRANJEVAČKE CRKVE U VUKOVARU**

SAŽETAK U stražnjem prostoru novouređene krippe franjevačke crkve svetih Filipa i Jakova u Vukovaru nalazi se kosturnica (osuarij), a na sjevernom zidu mramorni nadgrobni spomenik za 11 članova obitelji koji su prije bili sahranjeni u kripti. Znak je to bliske veze između Vlastelinstva i franjevačke crkve, koja potječe još iz vremena Johanna Ferdinanda grofa von Kuefsteina, od kojeg je knez izbornik Philipp Karl zu Eltz otkupio Vlastelinstvo 1736. godine. No, osim nekoliko donacija u 18. stoljeću, Eltzovi se pojavljuju kao patroni franjevačke crkve tek kad Vukovar postaje glavno sjedište i stalno prebivalište obitelji pod Emmerichom Josephom grofom zu Eltz-Vukovar (1765. – 1844.). To se prvenstveno očituje u pokapanju članova obitelji u zapadnoj kripti crkve svetih Filipa i Jakova. Običaj je započeo 1814. godine ukopom posmrtnih ostataka Marije Henriette rođene grofice Colloredo-Mansfeld, Emmerichove supruge. Ovdje je sahranjena i njegoa druga supruga, Marija rođena grofica Somogyi von Medgyes, te potomci muške loze koji su umrli prije Josepha Emmericha, uključujući i njihove supruge, a, naravno, i on sam. U kripti su u 2 reda limenih lijesova s pozlaćenim ukrasima pokopani posmrtni ostatci raznih članova obitelji do 1906. godine. Od vukovarskih Eltzova za nas je najzanimljiviji Emmerich Joseph grof zu Eltz. Ostvario je karijeru u carskoj Austro-Ugarskoj, bio je carsko-kraljevski komornik i carski dvorski savjetnik, a oženio je kćer posljednjeg vicekancelara Carstva Franza Gundakara, kneza od Colloredo-Mannsfelda. Poslan je u Dresden i Madrid kao carski veleposlanik, a 1817./18. kao posebni veleposlanik dopratio je carevu kćer Leopoldinu u Rio de Janeiro njezinu mužu, kasnijem caru, Pedru I. Brazilskom. Nakon povratka posvetio se službi Velikog srijemskog župana u Vukovaru. Kako nije bilo preživjelih muških potomaka Emmericha Josepha, vukovarsko vlastelinstvo pripalo je njegovu mlađem bratu Jakobu, koji je, međutim,

umro na putu iz Njemačke te je 1844. položen u kriptu franjevačke crkve. Jakoba je naslijedio njegov najstariji sin Hugo. Bio je oženjen Ludvinom groficom Pejačević iz poznate hrvatske plemićke obitelji. U previranjima revolucije 1848. ubili su ga carski vojnici iz Petrovaradina pred vukovarskim dvorcem. Njegov mlađi brat Karl I. (1823. – 1900.) naslijedio ga je kao posjednik Vlastelinstva u Vukovaru, a kasnije i kao Ludvinin suprug. Karl I. ostavio je značajne tragove. Uz samo Vlastelinstvo, Vukovar je također doživio procvat te se razvio u multietničku gospodarsku metropolu. Pod njegovim je patronatom proširena franjevačka crkva i preuređena unutrašnjost, uključujući kriptu. Kao ugledni gosti iz Beča u kripti leže Franz grof von und zu Eltz (1786. – 1873.) i njegova supruga Antonia. Franz grof von und zu Eltz bio je podmaršal carsko-kraljevske austrijske vojske, bivši pobočnik (ađutant) vrhovnog zapovjednika (feldmaršala) nadvojvode Carla Austrijskog. Sahranom Jakoba II., sina Karla I., 1906. i otvorenjem mauzoleja obitelji Eltz 1909. završio je niz Eltzova u kripti franjevačke crkve. Grobovi su potpuno devastirani 1991. godine, ali i danas, u novom ruhu, služe sjećanju na mrtve.

AUTOR izv. prof. dr. sc. Tomislav Galović

NASLOV RADA

**KRONIKA FRANJEVAČKOG SAMOSTANA
U VUKOVARU.
HISTORIOGRAFSKI PRISTUP**

SAŽETAK

Pod godinom 1722. ovim riječima započinje „Kronika Franjevačkog samostana u Vukovaru“: *Nos infrascripti iudex, iurati et seniores huius oppidi Wu(ko)variensis universis et singulis cuiuscumque status, honoris, et ... dignitatis ac praeeminentiae sit, spontaneae et ad puritatem {...} scientiae nostrae ac sincere in Domino fidem facimus et attestamus, quod nunquam scivimus, nec audivimus a nostris parentibus, hunc locum in quo actu degunt patres Francescani hic Walkovarini, extitisse domum parochialem aut ecclesiam alicuius alterius parochi, quam praefatorum patrum Francescanorum Provinciae Bosnae Argentinae, qui adhuc tempore Turcarum hic loci Christi fideli populo administrarunt sacramenta („Mi, niže potpisani sudac, prisežnici i starješine ovoga vukovarskog trgovišta, svima i svakome kojega god staleža, časti, dostojanstva i preeminencije bio dajemo riječ svojevoljno i svjedočimo iskreno u Gospodinu po čistoći našega znanja da nikada nismo saznali niti čuli od naših roditelja da je u ovome mjestu u kojemu sada borave oci franjevci, ovdje u Vukovaru, postojao župni dvor ili crkva nekoga drugog župnika, osim navedenih otaca franjevaca Provincije Bosne Srebrene, koji su sveudilj u vrijeme Turaka ovdje podjeljivali sakramente vjernomu Kristovu puku“). Bez izvora ima prošlosti, ali nema povijesti. Uz historije (*historiae*) i anale (*annales*), kronika kao jedna od vrsta povijesnog izvora u historiografskim istraživanjima zauzima važno mjesto. Kronika (*chronicon; chronica*) poglavito je pripovjedni – na kronološkom načelu oblikovan – izvor podataka i drugih spoznaja koje se autorski i(li) kompilatorski prikazuju kroz minula vremena i događaje. Svojim sadržajem i svojom strukturom pruža istraživačka obzorja koja su u drugim vrelićima limitirana. Stoga se ne treba iznenaditi da je kronika kao žanr prisutna još od (kasno)antičkih vremena te se drži da je u svojim temeljima i osnovi „kršćanski izum“. Ona je zapravo forma čuvanja i memoriranja*

događaja važnih za pojedinca ili zajednicu u svojoj cjelovitosti i sveobuhvatnosti. Samostanske/redovničke kronike poseban su izvor povijesnih i drugih podataka ne samo za braću redovnike već i za prostor na koji se odnose. U tome (pod)nizu franjevačke kronike u cjelini čine vrijedan i nezamjenjiv izvor podataka ne samo za redovnike – franjevce *Ordo fratrum minorum* (OFM) – već i za prostor i ljude koji ih okružuju. „Kronika Franjevačkog samostana u Vukovaru” otvara svoje požutjele papirnate stranice svim zainteresiranim čitateljima nudeći iz zasebne perspektive neko drugo vrijeme i ljude kojih već nadugo nema među nama. Kronika je vođena – kako je to bilo uobičajeno – te imala zadaću čuvanja i memoriranja događaja važnih kako za zajednicu tako i za pojedince u svojoj cjelovitosti i sveobuhvatnosti. Vukovarska kronika je pisana odnosno vođena na latinskom, njemačkom i (predstandardnom) hrvatskom jeziku. Iz nje se iščitava ne samo crkveni već poviše toga društveni i politički život, a u nekim segmentima i svakodnevnica. Kronika svojim tekstom i priložima nudi presjek kroz isprepletene povijesti (*Entangled Histories*) jedne crkveno-redovničke zajednice franjevaca kroz nekoliko segmenata. Za vukovarsku lokalnu i(li) zavičajnu povijest odnosno mikrohistoriju posebno je važna. Kronika pruža „unutarnju” povijest jednoga grada i jedne redovničke zajednice u njemu kroz crkvenu, društvenu i političku perspektivu. Uz sve navedeno, u zaključku izlaganja dat će se komparativni pogled u odnosu na kronike franjevačkih samostana u Brodu na Savi, Šaregradu i Našicama te kritički osvrt na izdanje *Kronike Franjevačkog samostana u Vukovaru*, knj. I., 1722. – 1780. (2020.) i *Kronike Franjevačkog samostana u Vukovaru*, knj. II., 1781. – 1826. (2023.), objavljene u nizu Državnog arhiva u Vukovaru – „Gradivo za povijest Vukovarsko-srijemske županije”.

AUTOR	Ante Grubišić
NASLOV RADA	FRANJEVAČKI ZEMLJIŠNI PROSTOR U VUKOVARU PREMA KARTOGRAFSKIM IZVORIMA DO KRAJA FEUDALIZMA
SAŽETAK	Trajno naseljavanje franjevaca u Vukovaru i izgradnja rezidencije korespondira s pojavom moderne kartografije u našim krajevima pa tako i u komorskom, tj. vlastelinskom, središtu Vukovaru. Planovi vojnih i vlastelinskih mjernika otkrivaju do tada skrivenu topografiju širokog prostora grada, razmjere i smjerove prostornog razvoja te omogućuju ubikaciju karakterističnih objekata poznatih nam iz narativnih izvora. Posebna vrijednost nekolicine sačuvanih planova Vukovara od kraja 17. do sredine 19. stoljeća jest u tome što najvažniji pisani arhivski izvori iz gradskog (varošskog) arhiva nisu sačuvani a bez kojih dobivanje vjerne i cjelovite slike prostora grada nije moguće. Uz sretnu okolnost sačuvanosti postojećih planova treba istaknuti i onu kako su tijekom feudalizma samo velika vlastelinstva, kao što je vukovarsko, imala vlastite mjernike (geometre) i kartografsku produkciju iz koje potječe većina sačuvanih planova. Iako ne obiluju podacima kao moderni planovi – jer samo s obzirom na mjerilo oni to nisu i ne predstavljaju planove u današnjem smislu tog izraza – i ne daju potankosti o franjevačkom prostoru u Vukovaru, ipak izražavaju duhovne i svakodnevne potrebe vjernika i franjevaca koje se na kartama ogledaju u lokaciji i veličini objekata ili veličini, strukturi i načinu iskorištavanja poljoprivrednih površina, karakterističnima kako za samostansku zajednicu tako i za većinu vukovarskih domaćinstava. U pokušaju kronologije i analize od najveće vrijednosti je kartografski izvor o mjesnom i izvan mjesnom posjedu franjevaca s kraja zadanog razdoblja (1847.) sačuvan u franjevačkoj rezidenciji i nekoliko planova Vukovara iz prethodnog razdoblja izrađenih od strane vlastelinskih mjernika koji su danas dio kulturne baštine sačuvane u muzejima i arhivima.

AUTORI doc. dr. sc. Danijel Jelaš i Petra Plantosar, mag.

NASLOV RADA **CRKVENE USTANOVE VUKOVARA I OKOLICE U SREDNJEM VIJEKU**

SAŽETAK Srednjovjekovni Vukovar bio je jedno od važnijih urbanih središta na prostoru donjeg međurječja Drave, Save i Dunava, isprva kao kraljevski grad i sjedište Vukovske županije te, kasnije, kao vlastelinski grad. No, za razliku od gradskih naselja sličnog ranga, podataka o tamošnjim crkvenim ustanovama je vrlo malo. Tako u pisanim izvorima postoje i zapisi o župnoj crkvi posvećenoj sv. Mihaelu arkandelu, a osobito je neobično to što nije zabilježena nijedna redovnička zajednica unutar grada. Kada govorimo o neposrednoj okolini Vukovara, zapadno od Dunava, primjetna je značajna gustoća župnih sjedišta, te postojanje dvaju samostana. Osnovni cilj rada je, na temelju podataka iz diplomatskih izvora te popisa izvanredne papinske desetine iz 14. stoljeća te drugih izvora, dati pregled crkvenih ustanova Vukovara i njegove okolice u srednjem vijeku te interpretirati navedene podatke i u kontekstu razmatranja razvoja mreže naselja. Pritom će rad uključivati analizu udaljenosti među crkvenim ustanovama i/ili župama, usporedbu drugih čimbenika koji su mogli utjecati na pokazatelje gospodarskog razvoja pojedinog župnog središta, poput dobre prometne povezanosti i dr.

AUTORI doc. dr. sc. Marko Jerković i Ivan Marjanović, mag.

NASLOV RADA **OSNIVANJE REZIDENCIJE I FRANJEVAČKOGA SAMOSTANA U VUKOVARU**

SAŽETAK Uspostava stabilne crkvene organizacije, podizanje novih i revitalizacija starih duhovno-pastoralnih središta ključne su stavke katoličke obnove slavonsko-srijemskoga (i uopće hrvatskoga) područja tijekom 18. stoljeća. Kao ključan element rasvjetljavanja ovoga složenoga procesa nameće se komunikacija između osoba i institucija koje su izravno utjecale na nastanak ili obnovu duhovnih institucija. U tome kontekstu, nakanama je ovoga izlaganja istražiti što je sve bilo potrebno napraviti da bi se uspješno osnovalo i izgradilo novo duhovno središte – franjevački samostan i rezidencija u Vukovaru. Namjeravamo rekonstruirati diplomatsko-komunikacijske korake koji su rezultirali uspjehom, probleme s kojima se franjevci pritom suočavaju te načine uspostave širega društvenoga konsenzusa oko franjevačke povijesne i pastoralne uloge na vukovarskom području. Temeljni izvor za proučavanje ovih pitanja je *Kronika* vukovarskoga samostana, prvenstveno njezin sami početak, te u nešto manjoj mjeri i djelo fra Emerika Pavića *Ramus viridantis olivae*. Osim samome sadržaju ovih djela, u izlaganju ćemo osobitu pozornost posvetiti načinu na koji je *Kronika* iznutra organizirana te priređivačko-narativnim tehnikama koje koristi kako bi čitateljstvu predstavila ideje o ukorijenjenosti, trajnosti i učinkovitosti franjevačkoga djelovanja u okvirima društveno-duhovnoga života ovdašnjega područja. Ovime *Kroniku* želimo predstaviti kao specifičan medij stvaranja kolektivnoga sjećanja i sredstvo oblikovanja pravnih uporišta za podizanje nove institucije, odnosno izgradnju novih objekata u kontekstu katoličke obnove.

AUTOR izv. prof. dr. sc. Slađana Josipović Batorek

NASLOV RADA **VUKOVARSKI FRANJEVCI I KOMUNISTIČKE VLASTI**

SAŽETAK

Završetak Drugoga svjetskog rata i dolazak Komunističke partije Jugoslavije (KPJ) na vlast 1945. godine, označili su početak novog, dugogodišnjeg sukoba između vladajućeg režima i vjerskih zajednica na ovim prostorima, posebice Katoličke crkve. Obračunavši se s ostacima građanskih stranaka iz prijeratnog razdoblja, prije svega Hrvatskom seljačkom strankom, na putu uspostave jednostranačkog, autoritarnog sustava komunističkom se režimu našla Katolička crkva, kao potencijalno uporište oporbenih struja. Dolaskom na vlast KPJ započinje s ostvarivanjem svog međuratnog programa, koji je predviđao odvajanje crkve od države i škole od crkve, oduzimanje crkvene imovine te marginalizaciju njenog utjecaja u društvu, što je u redovima Katoličke crkve izazvalo veliki strah i nepovjerenje prema novom režimu. Osim toga, Katolička se crkva nije mogla pomiriti i s činjenicom da je na vlasti politički sustav koji počiva na programatskim načelima komunističke, samim time i ateističke ideologije i koji je svog velikog uzora imao u komunističkom režimu u SS-SR-u, gdje je obračun s vjerskim zajednicama od prvog dana bio nemilosrdan. U izlaganju će se nastojati analizirati na koji su način nove društveno-političke okolnosti utjecale na crkveno-vjerske prilike u Vukovaru te kakvi su bili odnosi, ponajprije, lokalnih komunističkih vlasti i franjevac kao glavnih nositelja crkvenog i religioznog života u gradu. Naglasak će se staviti na određena imovinsko-pravna pitanja, poteškoće oko održavanja vjerske nastave u školama i crkvi te probleme oko održavanja određenih vjerskih obreda i manifestacija.

AUTOR izv. prof. dr. sc. Hrvoje Kekez

NASLOV RADA **VUKOVAR I DUNAV NA KARTOGRAFSKIM PRIKAZIMA U OSTAVŠTINI GROFA LUIGIJA MARSIGLIJA (1658. – 1730.)**

SAŽETAK

Ostavština grofa Luigija Fernandino Marsiglija danas se poglavito čuva u Sveučilišnoj knjižnici u Bologni (*Biblioteca Universitaria di Bologna*). Riječ je o izrazito velikoj zbirci različitih povijesnih dokumenata, među kojima se posebno ističu brojne zemljopisne karte i skice karata koje je osobno izradio ili su ih uradili različiti kartografi u njegovoj službi. Većina tih karata i skica nastale su djelovanjem komisije za definiranje granice s Osmanskim Carstvom prilikom potpisivanja mira u Srijemskim Karlovcima i odnose se na hrvatske i mađarske povijesne prostore, te su na njima prikazani poglavito pogranični prostori s Osmanskim Carstvom. Riječ je o vrlo važnim kartografskim prilozi- ma zbog njihove preciznosti i brojnih podataka koje donose, a riječ je često o prikazima prostora koji zrcale sliku ne samo vremena u kojemu su nastale, tj. krajem 17. i početkom 18. stoljeća, već i raniju sliku prostora iz osmanskog, pa čak i srednjovjekovnog razdoblja. U izlaganju će se predstaviti nekoliko karata i kartografskih skica na kojima je prikazan Vukovar, te većoj mjeri tok rijeke Dunav s fokusom na prostor današnjeg hrvatskog Podunavlja. Većina karata i kartografskih skica, koje će se predstaviti u izlaganju, do sada još nisu bila javno predstavljena niti analizirana.

AUTORI fra Vjeran Lazić i fra Vinko Brković

NASLOV RADA **KOEGZISTENCIJA FRANJEVACA I NARODA. VELIKI DOGAĐAJI U ŽIVOTU BRATSTVA KAO ODGOVOR NA PRIJELOMNE TOČKE POVIJESTI**

SAŽETAK Potpuna ukorijenjenost u svakodnevicu i bliski suživot s vjernicima temeljna su obilježja franjevačkog pokreta koja se očituju u svim segmentima njegova djelovanja. Sukladno tome ne može se promatrati velike događaje jednog razdoblja u životu samostana izolirano od prijelomnih povijesnih trenutaka koje je proživio narod u čijoj sredini franjevci djeluju. U ovom će se radu metodom francuskog intelektualnog povjesničara, isusovca Michela de Certeaua analizirati pojedina mjesta unutar kronike Franjevačkoga samostana pod vidom uzajamne prožetosti života naroda i franjevac. Nakon prikazivanja teološkog i historijsko-metodološkog utemeljenja istraživanja uslijedit će kratko navođenje općepoznatih povijesnih događaja podijeljenih u tri velike teme. Prva je napredak životnog standarda kroz nagli porast broja stanovništva te promjene u društveno-gospodarskom statusu naselja. Potom će se prikazati teško suočavanje ljudi s posrednim i neposrednim utjecajem ratova. Posljednja će tema prikazati bitne političke promjene poput smjene vlasti i napuštanja dotadašnjih društvenih sustava, a koje su zahitijevale prilagođavanje naučenog mentaliteta i tako imale neposredan utjecaj na stanovništvo. Historijska analiza kronika franjevačkog samostana potvrdit će tezu da su upravo događanja koja su se bitno odnosila na suočavanje sa životom, smrću i promjenom mentaliteta uzrokovala nove načine pastoralnog djelovanja, reorganizaciju bratstva, proširivanje samostana i crkve te druge prilagodbe franjevac povijesnim okolnostima. Konačni cilj bit će prikazati kako su veliki događaji crkve i samostana tek posljedica prijelomnih trenutaka povijesti koje su proživjeli stanovnici vukovarskog područja

AUTOR dr. sc. Vine Mihaljević

NASLOV RADA **VUKOVARSKI FRANJEVCI I KULTURA SJEĆANJA NA DOMOVINSKI RAT U VRIJEME PROGONSTVA**

SAŽETAK Jedno od brojnih sjećanja vukovarskih branitelja i civila iz opkoljenog grada Vukovara uvod je u temu o vukovarskim franjevcima i kulturi sjećanja na Domovinski rat u vrijeme progonstva: „Kroz mali podrumski otvor, ... probijale su se do nas zrake svjetlosti. ... Svaki od nas, na putu sudbine, ponio je u sebi tu svjetlost. Svjetlost Vukovara.“ U progonstvu su tu svjetlost sačuvali vukovarski franjevci na temelju evanđeoskog svjetla i osnaženi Isukrstovim riječima: „Vi ste pravo svjetlo svijeta. ... Vaše svjetlo tako neka zasja među ljudima da se vide vaša dobra djela i da se slavi vaš Otac nebeski.“ (Mt 14-16). Autentični izvori za razdoblje progonstva, svjedočenja su vukovarskih franjevac za-bilježena u knjigama, kronikama, župnim maticama, u „Status animarum“ dezintegrirane zajednice vjernika vukovarskih župa koje su vukovarski franjevci funkcionalno ponovno strukturirali i administrirali te za čije su se članove duhovno, pastoralno i materijalno skrbili.

AUTOR dr. sc. Branko Ostajmer

NASLOV RADA **VUKOVARSKI FRANJEVCI U POLITIČKOM ŽIVOTU NA RAZMEĐU 19. I 20. STOLJEĆA**

SAŽETAK

Polazeći od razmjerno oskudnih podataka u historiografskoj literaturi, arhivskih izvora te novinstva, u ovom se izlaganju i pisanom radu razmatra sudjelovanje vukovarskih franjevaca u političkim procesima u gradu Vukovaru te na području Srijema u razdoblju (sub)dualizma (1868. – 1918.). Svi dostupni izvori upućuju na zaključak da su vukovarski franjevci ponajprije bili usredotočeni na dušobrižnički i kulturni rad, dok su u najvećem broju slučajeva nastojali izbjeći sudjelovanje u (javnim) političkim borbama. Pa ipak, premda ni u vukovarskim okvirima nisu stajali u prvim redovima političkog i društvenog života, franjevci su bili nezaobilazan čimbenik (i) političkoga života. Kao župnici, kulturni djelatnici i uopće intelektualci, trajno su uživali izniman ugled u vukovarskoj sredini te su i u političkom pogledu bili dio zajednice. U političkom opredjeljivanju, kao i među hrvatskim svećenstvom u cjelini, kod vukovarskih franjevaca uočljiva je šarolikost te ih nalazimo na svim poljima onodobnog političkog spektra, pri čemu valja naglasiti da je bilo podosta i onih politički “bezbojnih”, a da su krajem 19. stoljeća oni režimski/“mađaronski” bili veoma rijetki. U istom razdoblju i među zidove vukovarskoga samostana snažno je prodro starčevićanski duh, naročito – kao i drugdje – među mlađim naraštajem. Ovaj fenomen, dosad nesustavno obrađen, jedna je od središnjih tema izlaganja/pisanoga rada, a pozornost će, pored ostaloga, biti posvećena i političkim odrednicama odnosa vukovarskih franjevaca i grofova Eltz kao patrona župe.

AUTOR doc. dr. sc. fra Daniel Patafta

NASLOV RADA **SAMOSTANSKI ŽIVOT I PASTORALNO DJELOVANJE VUKOVARSKIH FRANJEVACA**

SAŽETAK

Povijest Franjevačkog reda na hrvatskim prostorima kroz stoljeća je bila obilježena spajanjem samostanskog života prema Pravilu sv. Franje i Konstitucijama Reda, ali i pastoralnim služenjem u skladu s potrebama Crkve u određenim povijesnim razdobljima. Franjevci su stoljećima uspješno povezivali samostanski život i pastoralnu aktivnost. Vukovarski franjevci su od dolaska u grad, nakon oslobođenja od Osmanlija, uspostavili rezidenciju, a zatim i samostan. Uz to, pastoralno su djelovali kao župnici, katehete, propovjednici i u svim službama koje su bile potrebne za aktivno dušobrižništvo. Više od tri stoljeća, i u skladu s povijesnim prilikama, franjevci u Vukovaru živjeli su život posvećenih osoba unutar samostana, a uz to pastoralno opsluživali grad Vukovar, a često i mnoga mjesta u njegovoj bližoj okolici. Aktivno dušobrižništvo nije bilo obilježeno klasičnim redovničkim samostanskim djelovanjem, nego aktivnim pastoralom koji je uključivao obveze vođenja župe i svega što je jedna župa zahtijevala. Samostanski i pastoralni život vukovarskih franjevaca bio je kroz povijest često usmjeravan određenim povijesnim promjenama koje su utjecale na crkveni i vjerski život. U vrijeme osnivanja i formiranja samostana bilo je to razdoblje katoličke obnove, zatim slijedi teško i prijelomno razdoblje jozefinizma, a nakon toga u 19. stoljeću vrijeme obnove franjevačkog života prema reformnim poticajima koji su dolazili od vodstva Franjevačkog reda i papinstva.

AUTOR dr. sc. Robert Skenderović

NASLOV RADA **MIGRACIJE U VUKOVARSKOM KRAJU
NAKON OSLOBOĐENJA OD
OSMANLIJSKE VLASTI**

SAŽETAK Krajem srednjeg vijeka osmanlijska su osvajanja u velikoj mjeri uništila starinačko stanovništvo koje je bilo pretežito slavensko (hrvatsko) i mađarsko. Ta su osvajanja dovela i do novih migracija – prvenstveno do doseljavanja pravoslavnih Rašana (Srba) i Vlaha, a nakon definitivne uspostave osmanlijske vlasti 1530-ih godina u Vukovaru je oblikovana i značajna zajednica muslimanskih doseljenika. Nakon uspostave čvrste osmanlijske vlasti migracijski su procesi velikim dijelom prestali, ali ih je ponovno potaknulo izbijanje Velikog bečkog rata (1683. – 1699. godine). Tijekom toga rata Vukovar i okolni prostor ponovno su doživjeli velike demografske promjene i snažne migracijske valove. Muslimansko stanovništvo tada nestaje, pravoslavno stanovništvo počinje prelaziti na habsburšku stranu, a domaće katoličko stanovništvo preživljava uz nesumnjivo velike gubitke. Neposredno nakon oslobođenja od osmanlijske vlasti stanovnici Vukovara i okolice bili su šokački Hrvati i doseljeni Rašani (Srbi). Međutim, Vukovar je vrlo brzo postao multietnički prostor jer su u njega počele doseljavati i druge etničke zajednice. To su doseljavanje poticale habsburške vlasti iz želje da se demografski i gospodarski oživi cijeli novostečeni prostor. Plodna zemlja i opći manjak radne snage (naročito stručne) privlačili su nove doseljenike pa u Vukovar i okolicu doseljavaju tada brojni doseljenici iz raznih strana: ponajviše iz Hrvatske, Ugarske i njemačkih zemalja. Metodološki pristup istraživanju ove teme fokusirat će se na statistiku koja se može utvrditi iz protostatističkih izvora. Sačuvani povijesno-demografski izvori za to razdoblje su matične knjige i porezni popisi koji omogućuju uvid u strukturu stanovništva tijekom 18. stoljeća. U izlaganju će se govoriti o analizi povijesnih izvora te o etno-konfesionalnim podacima o stanovništvu Vukovara i okolice koje nam oni donose.

AUTOR Petar Ušković Croata, mag.

NASLOV RADA **DIPLOMATIČKA GRAĐA
FRANJEVAČKOGA ARHIVA U VUKOVARU**

SAŽETAK Iako *Kronika franjevačkoga samostana u Vukovaru* ne donosi podatke o početcima sustavne arhivske djelatnosti, pa tako ni o početcima današnje samostanske knjižnice, pretpostavlja se da franjevci u Vukovaru već imaju knjižnicu između 1719. i 1730. godine, a samim time i arhiv. Višestoljetna nazočnost franjevaca u Vukovaru manifestira se u bogatoj rukopisnoj i diplomatskoj građi koja se čuva u spomenutom arhivu. U radu će se prikazati njihov sadržaj i povijesni kontekst pojedinih isprava s posebnim naglaskom na povelje kojima se franjevačkom samostanu u Vukovaru dodjeljuju relikvije pojedinih svetaca. Među njima se ističu relikvije sv. Bone, sv. Franje Borgije, sv. Leona IX. pape i druge, a njihova prisutnost u vukovarskom samostanu sv. Filipa i Jakova ukazuje na kontinuitet kulta svetaca koji je u Vukovaru ostao trajno prisutan.

AUTOR dr. sc. Milan Vrbanus

NASLOV RADA **DRUŠTVENO-EKONOMSKE PRILIKE U SLAVONIJI TIJEKOM OSNIVANJA SAMOSTANA TE IZGRADNJE CRKVE I SAMOSTANA U VUKOVARU**

SAŽETAK Ubrzo poslije sklapanja mira u Srijemskim Karlovcima, izbio je ustanak kuruca u Mađarskoj. Mađarski pobunjenici osvojili su 1704. Bač, pa su franjevci napustili samostan i preselili se u Ilok, Šarengrad i Petrovaradin, a gvardijan Antun Oršić preselio se, zajedno s nekoliko redovnika u Vukovar, gdje je ubrzo podigao blagovaonicu, podrum, kuhinju i 4 sobe (ćelije), te drvenu crkvu posvećenu svetim apostolima Filipu i Jakovu. Nakon što su se bački franjevci 1715. vratili u samostan u Baču, Vukovar je ostao pod njihovom upravom. Uprava Provincije Bosne Srebrene odlučila je 1719. osnovati rezidenciju u Vukovaru, koja je, nakon odluke Uprave Franjevačkog reda, odlukom provincijala Ivana Kopijarevića Stražemanca 1730. uzdignuta u rang samostana. Predstojnik vukovarske rezidencije Marko Dragojević započeo je, 24. lipnja 1723., izgradnju vukovarske crkve i samostana, a crkvu je, 8. svibnja 1738., posvetio pomoćni pečuški biskup Zsigmond Berenyi, koji je odredio da se posvećenje crkve slavi prve nedjelje poslije blagdana Ukazanja svetog Mihajla arkanđela. Nastojat ću prikazati društveno-ekonomske prilike u Vukovaru i okolici, kao i u Slavoniji tijekom prva četiri desetljeća 18. stoljeća te njihov utjecaj na društveno-ekonomski razvoj ovog područja, ali i vjerski život franjevačke zajednice u vukovarskoj rezidenciji, kasnije samostanu. Pri tome ću tadašnje društveno-ekonomske prilike na vukovarskom području, odnosno Slavoniji staviti u kontekst društveno-ekonomskih prilika u Habsburškoj Monarhiji.

AUTOR fra Mario Zrakić

NASLOV RADA **VUKOVARSKI FRANJEVCI GLAZBENICI**

SAŽETAK Franjevci u Vukovaru već više stoljeća imaju veliku ulogu, kako u dušobrižništvu, tako i na obrazovnom i kulturnom području. Glazba čini važan dio franjevačkog duhovnog i redovničkog života, što se da iščitati iz činjenice da su u povijesti mnogi franjevci bili i glazbenici. Među njima je bilo mnogo orguljaša, učitelja sviranja i pjevanja, a bilo je i onih koji su skupljali napjeve u zbirke, tj. pjesmarice i kantuale, čime su pridonijeli širenju i razvoju crkvene glazbe te su mnoge napjeve sačuvali od zaborava. Tako se i vukovarski franjevački samostan može pohvaliti bogatom glazbenom povijesti i mnogim franjevcima glazbenicima koji su jedno razdoblje svog redovničkog života proveli u Vukovaru. Među njima su fra Antun Sandukčić, fra Filip Vlahović Kapušvarac, fra Marijan Jaić itd. Oni su ostavili svoj trag i u rukopisima koji čine vrijedan dio samostanskog glazbenog arhiva. Spomenimo tu Kantual fra Franje Filipovića, Vukovarca iz 1722. godine, Orguljaški priručnik fra Antuna Sandukčića iz Cernika iz 1732. godine te Kantual fra Filipa Kapušvarca iz 1735. godine.

AUTOR dr. sc. Ivan Zubac

NASLOV RADA **FRANJEVCI U VUKOVARU U VRIJEME KRALJEVINE SHS/JUGOSLAVIJE (1918. – 1941.)**

SAŽETAK Tema izlaganja bit će kratko, ali u isto vrijeme vrlo sadržajno, razdoblje prve južnoslavenske države. U radu će se koristiti relevantna literatura i periodika iz prethodno naznačenog razdoblja, a isto tako uvršteno će biti arhivsko gradivo iz četiri arhiva: Državnog arhiva u Vukovaru, Državnog arhiva u Osijeku, Arhiva Franjevačkog samostana Vukovar i Nadbiskupijskog Arhiva u Đakovu. Izlaganje je koncipirano u tri glavna dijela. Prvi je opis opće situacije koja je pogodila župu Vukovar i cjelokupnu Đakovačku biskupiju u ovom vremenu, s ciljem da se pruži sažeti uvid u društvenu, političku i socijalnu situaciju koja je nastala nakon dramatičnih događaja kraja Prvoga svjetskog rata, raspada Austro-Ugarske Monarhije i stvaranja Kraljevine SHS/Jugoslavije. Drugi dio se bavi detaljnije razvojem događaja na području tadašnje Đakovačke biskupije, imajući u vidu važne društvene promjene na državnom i crkvenom planu, počevši od agrarne reforme, naseljavanja srpskih dobrovoljaca, tzv. 'solunaša', te pojavu novih pokreta unutar crkve, kao što su prije svega oni koji su pripadali Katoličkoj akciji (*Orlovi, Križari, Domagoj*, razna dobrotvorna društva) te ulogu koju je imao Franjevački red i samostan u Vukovaru u ovim procesima. Treći je dio koncentriran na mnoge mijene u odnosu državnih vlasti prema franjevcima, koje su varirale od političkih prilika u državi (1928. i ubojstvo zastupnika HSS-a ili 1934. i atentat na Kralja), ponekad imajući karakter suradnje ali vrlo često i ulazeći u otvoreni sukob koji se prije svega manifestirao u državnim i paradržavnim organima represije (žandari, Orjuna).

AUTORI dr. sc. Mateo Žanić, dr. sc. Ivana Bendra i dr. sc. Dražen Živić

NASLOV RADA **VUKOVARSKI FRANJEVCI I KULTURA SJEĆANJA NA DOMOVINSKI RAT NAKON POVRATKA**

SAŽETAK Završetkom procesa Mirne reintegracije te povratkom dijela prognanog stanovništva u Vukovar započeo je proces sustavne obnove grada ali i njegove re-simbolizacije, odnosno uključivanja elemenata kulture sjećanja na Vukovarsku bitku u gradski prostor. U tom procesu iznimno važnu ulogu su imali vukovarski franjevci, čiji će se doprinosi održavanju sjećanja na Domovinski rat interpretirati u ovom radu. Cilj izlaganja je, dakle, da se na sustavan način prezentira aktivno sudjelovanje franjevacu u različitim aspektima stvaranja i održavanja kulture sjećanja kojima se istovremeno oblikovala slika grada i iskazivala briga kako za podsjećanje na žrtve rata tako i za oblikovanje zajednice sjećanja. Pritom će se posebno pratiti dva procesa i to, kao prvo, sudjelovanje franjevacu u događajima kojima su se obilježavali brojni događaji povezani s Vukovarskom bitkom i Domovinskim ratom. Pratit će se osobito uključenost franjevacu u obilježavanje Dana sjećanja na žrtvu Vukovara 1991. kao i poruke koje su u tim prigodama iznosili. Kao drugo, pratit će se sudjelovanje franjevacu u oblikovanju samih sadržaja kulture sjećanja. Pokazat će se, naime, kako su franjevci nizom važnih knjiga pridonijeli podsjećanju na razaranje grada ali i spašavanje njegova kulturnog blaga te da su aktivno sudjelovali u oblikovanju nekih važnih *mjesta sjećanja*.

AUTOR dr. sc. Dražen Živić

NASLOV RADA **DEMOGRAFIJA VUKOVARA U SVJETLU STATISTIKE ŽUPE SV. FILIPA I JAKOVA U VUKOVARU (1948. – 1971.)**

SAŽETAK U razdobljima modernih popisa stanovništva (1857. – 2021.), stanovništvo Vukovara povećano je za tri puta, s tim da je maksimum naseljenosti zabilježen prije tri desetljeća, preciznije rečeno 1991. godine (44.639). Unutar toga dugog vremenskog razdoblja tijekom kojih je provedeno 17 općih popisa stanovništva, demografska je dinamika, zahvaljujući složenim i dinamičnim društveno-gospodarskim i migracijskim procesima, bila različita s obzirom na veličinu i predznak ukupnog kretanja stanovništva. Do sada provedene demografske analize uglavnom su opravdale vremensku diferencijaciju međupopisne promjene na pet podrazdoblja: 1857. – 1910. (+46,5%), 1910. – 1948. (+66,3%), 1948. – 1971. (+75,5%), 1971. – 1991. (+47,7%) i 1991. – 2021. godine (-50,1%). Prva tri razdoblja su demografski ekspanzivna, dok je posljednje demografski regresivno ili izrazito depopulacijsko. S obzirom na ukupnu (+75,5%) i prosječnu godišnju relativnu stopu (+2,4%) demografskog porasta najdinamičnije je međupopisje 1948. – 1971. godine. To se ima zahvaliti snažnim procesima industrijalizacije i urbanizacije grada te deagrarijacije i deruralizacije njegova užeg i šireg područja, kao i brojne imigracije stanovništva iz drugih dijelova tadašnje države koji su bili privučeni velikim potrebama za radnom snagom na vukovarskom tržištu rada. Iz tih je razloga istraživački relevantno utvrditi koliko je pozitivna demografska dinamika utjecala na život vjernika vukovarske župe sv. Filipa i Jakova, napose u kontekstu vjenčanja i krštenja kao dimenzija sakramentalnog života. U tom smislu matematički će se obraditi i analizirati dostupna relevantna župna statistika (matične knjige vjenčanih i krštenih u predmetnom razdoblju).

AUTOR dr. sc. Dinko Župan

NASLOV RADA **FRANJEVCI PREPORODITELJI KOJI SU DJELOVALI U VUKOVARSKOM SAMOSTANU**

SAŽETAK U hrvatskoj historiografiji prevladava teza koja pripremnu fazu hrvatskog narodnog preporoda (1790. – 1835.) uglavnom povezuje s kulturnim djelovanjem preporoditelja na području središnje i sjeverne Hrvatske. No, ta teza nije u potpunosti plauzibilna jer u velikoj mjeri zanemaruje djelovanje slavonskih franjevacu osobito onih koji su djelovali u sklopu Budimskog kruga hrvatskih franjevačkih pisaca. U izlaganju ću na primjeru kulturnog djelovanja fra Grgura Čevapovića i fra Marijana Jaića pokazati kako je i u Slavoniji pripremna faza hrvatskog narodnog preporoda imala svoje vrijedne nositelje. Zalaganjem fra Grgura Čevapovića objavljen je prijevod Biblije Matije Petra Katančića (Budim, 1831.) što je bio važan kulturni događaj i daljnji poticaj hrvatskom narodnom preporodu jer je to bio prvi cjeloviti i objavljeni prijevod Biblije na hrvatskom jeziku. Čevapović je autor izvorne religiozno-poučne školske drame *Josip, sin Jakoba patriarke* koja je prvi put izvedena u Vukovaru 1819. godine. Prema mišljenju pojedinih hrvatskih književnih povjesničara ta je drama sažetak najbolje hrvatske tradicije tog žanra. Čevapović je, kao i Katančić, bio zagovornik ilirizma te se zauzimao za jedinstveni latinični sustav svih hrvatskih pokrajina. Slično kao i kod Katančića u njegovim djelima pronalazimo niz podataka o povijesti, jeziku, etnologiji i kulturi hrvatskoga naroda u Slavoniji i Podunavlju. Fra Marijan Jaić je skupljao pučke popijevke i molitve po Slavoniji i Podunavlju te je u Budimu 1827. objavio zbirku pjesama *Bogoljubne pisme* koja od drugog izdanja 1830. nosi naslov *Vinac bogoljubnih pisamah koje se nediljom i s prigodom razlicstih svetkovinah pod s. misom pivati obicsaju iz razlicsiti duhovnih knjigah sastavljen i s nacsinom csiniti put krixu* (Budim, 1830.). Zbirka je do 1890. godine imala 18 izdanja i izvršila je veliki utjecaj na očuvanje hrvatskog nacionalnog identiteta u dijaspori po madžarskom Podunavlju.

ŽIVOTOPISI AUTORA

Ivana Bendra dvopredmetni studij kroatologije i sociologije na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu završila je u lipnju 2006. Doktorirala je na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu u svibnju 2015., obranivši doktorski rad pod naslovom *Religioznost stanovnika Vukovara za vrijeme opsade 1991.* (mentor prof. dr. sc. Vine Mihaljević) čime je stekla titulu doktorice znanosti iz interdisciplinarnoga područja znanosti, znanstvenoga polja kroatologije. U Institutu društvenih znanosti Ivo Pilar – Područni centar Vukovar zaposlena je od siječnja 2007. godine, najprije kao znanstvena novakinja/asistentica, a od 2015. godine kao poslijedoktorandica/viša asistentica. U siječnju 2020. izabrana je u znanstveno zvanje znanstvene suradnice iz Interdisciplinarnog područja znanosti, znanstvena polja sociologija i teologija, te je od prosinca 2020. zaposlena na radno mjesto znanstvene suradnice u Institutu društvenih znanosti Ivo Pilar – Područni centar Vukovar. Sudjelovala je kao suradnica na ukupno 10 znanstvenih/tržišnih projekata, odnosno kao voditeljica na jednom projektu. Sudjelovala je na više znanstvenih domaćih i međunarodnih skupova. Također, sudjelovala je u organizaciji više znanstveno-stručnih skupova, od kojih je jednome predsjedavala. Sudjelovala je i u više aktivnosti popularizacije znanosti, u uredničkom postupku objavljivanja zbornika znanstvenih radova i jedne znanstvene monografije te recenziranju znanstvenih članaka. Članica je uredništva međunarodnog časopisa *Studia Ecologiae et Bioethicae*. Znanstveni interes prvotno je usmjeren na interdisciplinarni pristup istraživanju uloge religije i religioznosti u suvremenom hrvatskom društvu, posljedice Domovinskoga rata te položaj mladih u suvremenom hrvatskom društvu. Iz spomenutih područja do sada je objavila preko 20 znanstvenih radova te jednu koautorsku knjigu.

Fra Vinko Brković osnovnu je školu završio 2011. u Lovasu pokraj Vukovara te Nadbiskupsku klasičnu gimnaziju s pravom javnosti u Zagrebu, na Šalati 2015. Prve zavjete u franjevačkom redu polaže 2016. kada i započinje studij na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Studij je nastavio u Jeruzalemu i potom na Institutu družbe Isusove u Zagrebu, gdje je obranio diplomski rad na temu Euharistija – izvor djelovanja Crkve. Za svećenika je zaređen 2022., a trenutno je na službi župnog i samostanskog vikara u župi sv. Antuna Padovanskog u Našicama. Na razini Provincije zauzeto djeluje u pastoralu mladih, pastoralu duhovnih zvanja i aktivno piše tekstove duhovne tematike na nekoliko vjerskih portala.

Fra Mario Cifrak na Papinskom biblijskom institutu u Rimu postigao je licencijat biblijskih znanosti (1997.), a u Freiburgu/i.Br. 2001. doktorat iz teologije. Od tada djeluje na Katedri Svetog pisma Novog zavjeta Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Sandra Cvikić završila je dvopredmetni dodiplomski studij engleske književnosti i sociologije u Kanadi (University of Western Ontario) 2001. godine, te interdisciplinarni magisterij suvremenih europskih studija u Velikoj Britaniji

(University of Sussex) 2004. godine kao stipendistica Ministarstva europskih integracija RH i britanske Vlade. Doktorirala je 2016. godine na interdisciplinarnom doktorskom studiju Kroatologije na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu. Od studenog 2008. godine radi u Područnom centru Instituta društvenih znanosti Ivo Pilar u Vukovaru. Objavila je dvije knjige te više poglavlja u knjigama kao i radove u znanstvenim časopisima i zbornicima radova u Hrvatskoj i inozemstvu.

fr. Henrik Ivan Damjanović, lic. lit., nakon završene klasične gimnazije u Zagrebu stupio je u Red cistercita. Po završetku dodiplomskoga studija teologije u Einsiedelnu (Švicarska) upisuje poslijediplomski studij licencijata, specijalizacija u liturgici, na Papinskome liturgijskome institutu sv. Anzelma u Rimu (Italija), na kojemu magistrira 2007. godine. Godine 2013. završava u Münchenu studij psihoterapije po školi Viktora E. Frankla, Logotherapie und Existenzanalyse, na Južnonjemačkome institutu za logoterapiju i egzistenca-nalizu u Fürstfeldbrucku. Od 2011. do 2016. godine upravitelj je Zavoda za znanstvenoistraživački i umjetnički rad HAZU u Vukovaru. Tijekom 2014. godine bio je predsjednik Gradskoga društva Crvenoga križa u Vukovaru. Sudjelovao je u pripremi više znanstveno-stručnih skupova. Svećenik je i monah Reda cistercita Teritorijalne opatije Wettingen-Mehrerau. Od 2018. godine je postavljen za Piora i Generalnoga vikara teritorijalne opatije Wettingen-Mehrerau. Autor je i suautor više članaka iz područja povijesnih i teoloških disciplina.

Petar Elez osnovnu školu pohađao je u Vukovaru i u Preku na otoku Ugljanu. Srednju školu (gimnaziju) pohađao je u Zadru. Na Sveučilištu u Zadru završio je dvopredmetni studij arheologije i povijesti. Od 2004. do 2008. godine radio je kao profesor i učitelj povijesti u Srednjoj školi Ilok, u Osnovnoj školi A. G. Matoš Tovarnik i u Osnovnoj školi Ilača-Banovci. Od 2008. godine zaposlen je u Državnom arhivu u Vukovaru. Godine 2010. stekao je stručno zvanje: *arhivist*, a 2020. godine više stručno zvanje: *viši arhivist*. Trenutno obnaša funkciju ravnatelja vukovarskoga Arhiva. Nositelj je kolegija: *Arhivistika* na upravno-pravnom studiju Veleučilišta „Lavoslav Ružička“ u Vukovaru. Objavio je više stručnih radova iz arhivistike i povijesti, bio je urednik više arhivskih izdanja i publicističkih djela zavičajno-povijesne tematike, pripremio je više tematskih izložbi te sudjelovao u organizaciji nekoliko znanstveno-stručnih skupova. Autor je i urednik didaktičkih igara: *Putovima zavičaja* i *Vinkovci, od davnine*. Aktivan je u kulturnom životu Vukovara i Vukovarsko-srijemske županije, napose u radu Ogranka Matice hrvatske u Vukovaru. Autor je tri zbirke pjesama.

Georg grof Eltz Vukovarski stekao je obrazovanje u Njemačkoj i Švicarskoj, gdje je studirao ekonomiju i poslovnu administraciju. Diplomirao je na Sveučilištu St. Gallen, gdje je završio studij Poslovna administracija. Postdiplomski je studirao povijest i filozofiju u Mainzu, s posebnim naglaskom na kasno-

srednjovjekovnoj regionalnoj povijesti. Istovremeno je radio na Državnom nastavno-znanstvenom institutu Geisenheim na analizi empirijske elastičnosti potrošnje u Europi te na modelima srednjoročnih prognoza, a po naruđbi/istraživačkom zadatku Europske komisije u Bruxellesu. Godine 1987. prešao je u realni (poslovni) sektor. Prije dolaska u Hrvatsku 1994. godine bio je član uprave jedne velike švicarske korporacije i direktor njezine kanadske podružnice. Suosnivač je Valamar Adria holdinga d.d., osnovanog 1998. godine, te je obnašao dužnost predsjednika Uprave tvrtke prije njezina pripajanja Valamar Rivieri d.d. 2014. godine. U međuvremenu je obnašao dužnost predsjednika i člana uprava i nadzornih odbora u mnogim povezanim tvrtkama. Trenutno je na poziciji direktora svojih tvrtki Eladco GmbH i Satis d.o.o. te član nadzornog odbora Valamar Riviere d.d. Suosnivač je zaklade Znanje na djelu – Stiftung Wissen am Werk i član njezina Nadzornog odbora.

Tomislav Galović završio je Pazinski kolegij – klasičnu gimnaziju u Pazinu, a na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu diplomirao povijest, arhivistiku, latinski jezik i rimsku književnost. Na istom je sveučilištu 2010. doktorirao s temom *Libellus Policorion – Rogovski kartular (diplomatičko-povijesna analiza)*. Sada je izvanredni profesor i predstojnik Katedre za pomoćne povijesne znanosti i metodologiju historije na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Bio je obnašatelj dužnosti prodekana za organizaciju i razvoj Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Vanjski je suradnik Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i član Znanstvenog centra izvrsnosti za hrvatsko glagoljaštvo pri Staroslavenskom institutu u Zagrebu. Suradnik je Leksikografskog zavoda *Miroslav Krleža* u Zagrebu i član stručne radne skupine za povijest pri Nacionalnom centru za vanjsko vrednovanje obrazovanja u Zagrebu. Tajnik je i član Predsjedništva Hrvatskog nacionalnog odbora za povijesne znanosti, krovne strukovne organizacije hrvatskih povjesničara. Član je Upravnog vijeća Hrvatskoga državnog arhiva u Zagrebu i Glavnog odbora Matice hrvatske te pročelnik njezina Odjela za povijest. Proučava hrvatsku srednjovjekovnu povijest i pomoćne povijesne znanosti, hrvatsko glagoljaštvo te posebice povijest otoka Krka. Autor/koautor desetak knjiga i stotinjak znanstveno-stručnih radova, urednik više zbornika te organizator znanstvenih skupova. Sudjelovao je s referatom na 70-ak domaćih i međunarodnih znanstvenih skupova i javnih predavanja (Leeds, Bruxelles, Washington, New York, Chicago, Boston, San Francisco, New Orleans). Bio je na kraćim stipendijama u Mađarskoj (Budimpešta), Italiji (Spoleto), Vijetnamu (Hanoi) i Sjedinjenim Američkim Državama. Jedan je od pokretača i urednika nakladničke serije povijesnih izvora *Monumenta glagolitica Tertii ordinis regularis sancti Francisci in Croatia* („Glagoljski spomenici Trećega samostanskog reda sv. Franje u Hrvatskoj“). Glavni je urednik znanstvenog časopisa *Krčki zbornik* Povijesnog društva otoka Krka, član uredništva časopisa *Fontes. Izvori za hrvatsku povijest* te Matičina časopisa *Hrvatska revija*. Glavni je urednik časopisa *Baščina* Društva prijatelja glagoljice u Zagrebu. Urednik područja povijest pri Izdavačkom savjetu FF-pressa

Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Dobitnik Državne nagrade za znanost za 2004. godinu. Član je Association for Croatian Studies – ACS (Cambridge, Massachusetts, USA) i Association for Slavic, East European, & Eurasian Studies – ASEES (University of Pittsburgh, Pittsburgh, Pennsylvania, USA).

Ante Grubišić paralelni studij geografije i povijesti završio je 1993. godine na Prirodoslovno-matematičkom i Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Radio je na mjestu arhivista pripravnika u Državnom arhivu u Osijeku, predavao geografiju i povijest u osječkim srednjim školama te je već dvadesetak godina djelatnik Muzeja Slavonije u Osijeku, trenutno u zvanju muzejskog savjetnika. Baveći se lokalnom poviješću obrađivao je i vukovarske teme o kojima je izlagao na znanstvenim skupovima te o njima objavio jednu monografiju, tri znanstvena i tri stručna rada. Priredio je i jednu izložbu s katalogom u Vukovaru (2006.) o starim vukovarskim kartama koje su mu preokupacija i kao izvori za povijest krajolika vukovarskog kraja tema doktorske disertacije.

Danijel Jelaš diplomirao je povijest i engleski jezik na Filozofskom fakultetu u Osijeku 2004. godine. Stupanj magistra znanosti stekao je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu 2011., a doktora znanosti 2018. godine, završivši Poslijediplomski doktorski studij medievistike na istom fakultetu. Od 2006. godine, nakon kraćeg rada u prosvjeti, zaposlen je u Državnom arhivu u Osijeku, gdje radi sve do 2020. godine. Od 2017. godine sudjeluje kao vanjski suradnik u nastavi na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta u Osijeku, a od 2020. godine postaje stalnim zaposlenikom Odsjeka. Autor je radova na temu srednjovjekovne povijesti gradova donjeg savsko-dravsko-dunavskog međurječja, arhivistike i arhivske pedagogije, povijesti Osijeka i kartografske baštine. Aktivni je član Hrvatskog arhivističkog društva te Društva za hrvatsku povjesnicu Osijek.

Marko Jerković radi kao docent na Fakultetu hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu. Ondje održava nastavu o srednjovjekovnoj povijesti, povijesti Crkve i hrvatskome latinističkome nasljeđu. Od 2019. je pridruženi član Instituta za komparativnu povijest redovništva Sveučilišta u Dresdenu. Na istom se institutu više puta usavršavao, zadnji put 2019. kao dobitnik stipendije iz njemačkoga Programa budućnosti. Također je član Odbora za crkvenu povijest Mađarske akademije znanosti u Pečuhu. Znanstveni interesi su mu institucionalna povijest Crkve, srednjovjekovni kaptoli i samostani, komparativna povijest redovništva, normativni i fondacijski izvori. Objavio je monografsku knjigu o Zagrebačkom kaptolu, sedam uredničkih knjiga o crkvenoj povijesti i povijesti redovništva i četrdesetak znanstvenih studija. Izlagao je na četrdesetak znanstvenih skupova u Hrvatskoj i inozemstvu (prije svega u Francuskoj i Njemačkoj), sudjelovao u brojnim organizacijama skupova i radionica o srednjovjekovnoj povijesti te je kao gostujući predavač i stipendist

ERASMUS i CEEPUS programa boravio na Sveučilištima u Češkoj i Mađarskoj. Sudjelovao je u radu sedam istraživačkih projekata, a trenutno je voditelj projekta Fakulteta hrvatskih studija pod nazivom „Tihi pregaoci: redovnički prinosi hrvatskoj i europskoj kulturi“ te jedan od voditelja bilateralnog hrvatsko-njemačkog projekta pod nazivom „Sveci i oblikovanje redovničkih identiteta“.

Slađana Josipović Batorek studij povijesti i hrvatskoga jezika i književnosti završila je na Filozofskom fakultetu Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku. Doktorirala je 2010. na poslijediplomskom studiju povijesti na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu. Zaposlena je u zvanju izvanredne profesorice na Odsjeku za povijest Filozofskoga fakulteta u Osijeku, gdje izvodi nastavu na kolegijima iz moderne i suvremene povijesti. Autorica je triju znanstvenih monografija: *Stradanja svećenika Đakovačke i Srijemske biskupije 1944. – 1960.* (2012.), *Đakovačka i Srijemska biskupija i komunističke državne vlasti. Neobjavljeni izvori, svezak I: 1945. – 1959.* (2022.) u suautorstvu s Miroslavom Akmadžom te *Sukob i(li) suradnja. Crkveno-državni odnosi u Đakovačkoj i Srijemskoj biskupiji od 1945. do 1959. godine* (2020.). U suradnji s Domagojem Tomasom priredila je knjigu Stjepana Horvata, *Mi izbjeglice. Razmatranja o suvremenoj hrvatskoj problematici iz perspektive izbjegličkog logora* (2022.). Sudjelovala je s izlaganjima na mnogim domaćim i međunarodnim znanstvenim skupovima te objavila niz znanstvenih i stručnih članaka u različitim časopisima i zbornicima radova sa znanstvenih skupova. Članica je Hrvatskoga nacionalnog odbora za povijesne znanosti i Društva za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije „Tkalčić“.

Hrvoje Kekez maturirao je na Klasičnoj gimnaziji (1998.) u Zagrebu. Dvo-predmetni studij povijesti i informatologije (smjer: arhivistika) diplomirao je 2004. godine na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Doktorsku tezu „Plemićki rod knezova Babonića do kraja 14. stoljeća“ obranio je 2012. godine, na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu te je iste godine na Odjelu za povijest Hrvatskog katoličkog sveučilišta izabran u znanstveno-nastavno zvanje docenta, te potom 2017. godine u znanstveno-nastavno zvanje izvanrednog profesora. Tijekom studija usavršavao se na Institute of Medieval Studies, University of Leeds, Ujedinjeno Kraljevstvo (2009. – 2010.), a 2014. godine boravio je na poslijedoktorskom znanstvenom usavršavanju na Nanovic Institute for European Studies, University of Notre Dame, Indiana, Sjedinjene Američke Države. Do sada je u raznim inozemnim i hrvatskim znanstvenim časopisima i zbornicima radova objavio četrdesetak znanstvenih radova, kao i više desetaka stručnih radova, te održao brojna izlaganja na međunarodnim i domaćim znanstvenim skupovima održanim u inozemstvu i u Hrvatskoj. Također je objavio tri znanstvene monografije (jedna u koautorstvu), te je uredio četiri zbornika znanstvenih radova, ali i samostalno i u koautorstvu objavio deset popularno-stručnih monografija. Također, do sada je sudjelovao u nekoliko znanstvenih projekata, od kojih je bio voditelj tri

(„Porijeklo, strukture i percepcije društvenih elita hrvatskoga srednjeg i ranog novoga vijeka“ (HKS), „Percepcije hrvatskih, slavonskih i dalmatinskih elita u kasnom srednjem i ranom novom vijeku“ (HKS), „Topografija srednjovjekovne Zagrebačke županije“ (HRZZ)).

Fra Vjeran Lazić osnovnu školu završio je u Vinkovcima 2010., a od 2010. do 2014. pohađao Nadbiskupsku klasičnu gimnaziju s pravom javnosti u Zagrebu na Šalati. Nakon završenog novicijata i polaganja prvih zavjeta u Redu Manje Braće na Trsatu 2015. vraća se u Zagreb gdje studira na Filozofsko-teološkom studiju Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Diplomirao je 2020. na katedri dogmatske teologije te iste godine upisuje Poslijediplomski doktorski studij Predmoderne povijesti na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Za svećenika je zaređen 2021. otkada je na službi u župi Uznesenja Blažene Djevice Marije u Kloštru Ivaniću. Trenutno je u procesu izrade doktorske disertacije s temom „Historijsko-emocionološka analiza posttridentske pobožnosti u duhovno-teološkom opusu Franje Glavinića“ (1585. – 1652.). Do sada je sudjelovao na dva simpozija kao izlagač, a objavio je i manji broj članaka i prikaza teološke i povijesne tematike.

Ivan Marjanović dvopredmetni preddiplomski studij povijesti i latinskog jezika na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu završio je 2019. godine s Pročelnikovom nagradom za najboljeg studenta završne godine studija latinskog jezika. Dvopredmetni diplomski studij povijesti i hrvatskog latiniteta na Fakultetu hrvatskih studija završava 2021. godine obranom diplomskog rada pod nazivom „Pjesme zahvalnice osječkih gimnazijalaca 1838. – 1842.“ pod mentorstvom doc. dr. sc. Maje Matasović. Tijekom studija sudjelujući u radu studentske udruge „Studia Croatica“ dobiva dva dekanova priznanja za izvannastavne aktivnosti, dekanovu nagradu za najboljeg studenta završne godine diplomskog studija hrvatskog latiniteta te rektorovu nagradu za sudjelovanje u transkripciji Kronike franjevačkog samostana u Vukovaru (1781. – 1826.). Završetkom diplomskog studija 2021. godine upisuje doktorski studij povijesti na Hrvatskom katoličkom sveučilištu i priprema doktorsku disertaciju pod nazivom *Kaptoli kao loca credibilia na prostoru hrvatskog srednjovjekovlja od 13. do 15. stoljeća* pod mentorstvom prof. dr. sc. Mirjane Matijević Sokol. Trenutno je na drugoj godini dokorskog studija i zaposlen je u školstvu kao profesor povijesti i latinskog jezika. Područja interesa obuhvaćaju istraživanje hrvatskog srednjovjekovlja, posebno kaptolskih isprava u svojstvu vjerodostojnih mjesta te istraživanje hrvatskog latiniteta.

Vine Mihaljević završio je Franjevačku teologiju u Nedžarićima u Sarajevu, diplomirao na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 1986., a na Papinskom salezijanskom sveučilištu u Rimu magistrirao (1989.) i na istom sveučilištu doktorirao 1992. godine iz Pastoralne teologije. Tijekom 1992./93. predavao je predmete iz Pastoralne teologije na Franjevačkoj teologiji Samobor/Sarajevo, 1993./1998. urednik u „Studiju Kršćanske sa-

dašnjosti“, od 1999. zaposlenik na Institutu društvenih znanosti Ivo Pilar gdje je izabran u znanstveno zvanje znanstvenog savjetnika u trajnom zvanju. Od 2005. kao izvanredni profesor predaje predmete Sociologije i Komunikologije na Fakultetu hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu. Glavna znanstvena aktivnost i područja djelovanja su sociologija religije, komunikologija i pastoralna teologija. Objavio je oko 40 znanstvenih radova, nekoliko knjiga i preko dvadeset stručnih radova. Recenzirao je znanstvene radove te je sudjelovao na brojnim međunarodnim i nacionalnim znanstvenim konferencijama.

Branko Ostajmer viši je znanstveni suradnik, od 2006. godine zaposlen na Hrvatskom institutu za povijest u Zagrebu. Povijest je diplomirao na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, a na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu 2011. godine obranio je doktorsku disertaciju pod naslovom *Narodna stranka u Slavoniji i Srijemu 1883. – 1903.* Znanstveni interes usmjeren mu je na teme iz političkog, društvenog i kulturnog života s prijelaza iz 19. u 20. stoljeće, uz posebnu pozornost na prostor Kraljevine Hrvatske i Slavonije te na hrvatsko-mađarske odnose.

Fra Daniel Patafta docent je na Katedri crkvene povijesti KBF-a u Zagrebu i član Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda u Zagrebu. Studij jednopredmetne povijesti završio je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, gdje je stekao i magisterij znanosti. Kao kandidat za svećenika od 2008. do 2013. polazi Filozofsko-teološki studij na KBF-u u Zagrebu, gdje počinje raditi na Katedri crkvene povijesti od 2013. godine kao asistent. Doktorirao je na istom Fakultetu 2016. godine. Sustavno se bavi franjevačkim povijesnim i teološkim temama, kao temama iz crkvene povijesti 19. i prve polovice 20. stoljeća, osobito razdobljem između dva svjetska rata.

Petra Plantosar završila je Osnovnu školu Višnjevac te I. gimnaziju Osijek. Po završetku studija povijesti i pedagogije na Filozofskom fakultetu u Osijeku, upisala je, 2021. godine, poslijediplomski doktorski studij Predmoderne povijesti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Od 2022. godine zaposlena je kao asistentica na Katedri povijesti Crkve i patrologije Odsjeka za filozofiju i povijest Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Đakovu te je vanjska suradnica asistentica na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta u Osijeku. Područje interesa su joj srednjovjekovna povijest Slavonije, Srijema i Baranje s naglaskom na crkvenu povijest i topografiju. Dobitnica je 1. nagrade Hrvatskog instituta za povijest – Podružnice za povijest Slavonije, Srijema i Baranje „Nagrade za najbolji rad mladih povjesničara iz povijesti Slavonije, Srijema i Baranje“ 2020. godine.

Robert Skenderović doktorsku je tezu „Utjecaj terezijanskih reformi na demografski razvoj slavonskog Provincijala“ obranio 2005. godine na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Od 1998. godine radi na Hrvatskom

institutu za povijest, u Podružnici za povijest Slavonije, Srijema i Baranje (Slavonski Brod), trenutno u zvanju znanstvenog savjetnika. Sudjelovao je na brojnim znanstvenim skupovima u zemlji i inozemstvu. Objavio je dvije autorske znanstvene monografije, suautor je dvaju srednjoškolskih udžbenika, a uredio je i četiri zbornika znanstvenih radova. Do sada je sudjelovao u nekoliko znanstvenih projekata. Od godine 2015. do 2019. vodio je istraživački projekt „Od prašuma do oranica: povijest antropizacije šuma u Slavoniji od srednjeg vijeka do početka 20. stoljeća“ (HRZZ), a od 2021. godine voditelj je istraživačkog projekta „S(c)lavoni(j)a: ime, opseg i pogranični položaj u srednjem i ranom novom vijeku“ (HRZZ). Član je uredništva časopisa *Scrinia Slavonica*.

Petar Ušković Croata nakon položenog ispita zrelosti u Nadbiskupskoj klasičnoj gimnaziji s pravom javnosti u Zagrebu upisuje studij filozofije i latinskoga jezika na Filozofskom fakultetu Družbe Isusove (danas Fakultet filozofije i religijskih znanosti) i Hrvatskim studijima (danas Fakultet hrvatskih studija) Sveučilišta u Zagrebu. Akademsku godinu 2012./2013. provodi kao stipendist Akademije *Vivarium Novum* u Rimu gdje studira latinski i grčki jezik s književnostima te antičku filozofiju i književnost humanizma i renesanse. Diplomirao je latinski jezik i hrvatski latinitet na Fakultetu hrvatskih studija s temom diplomskoga rada o epigramima latinista Đure Ferića. Rad je u potpunosti napisao na latinskom jeziku. Dobitnik je Nagrade voditelja Hrvatskih studija za najboljega studenta na diplomskom studiju hrvatskoga latiniteta. Nakon diplomiranja kratko je radio kao nastavnik latinskoga jezika na zamjeni u nekoliko osnovnih i srednjih škola u Zagrebu, a od ožujka 2019. godine zaposlen je kao asistent na Odsjeku za kroatologiju na Fakultetu hrvatskih studija, gdje je obranio i temu doktorskoga rada „Rukopisni epigrami Đura Ferića – interpretacija, kritičko izdanje i komentar“ koji izrađuje pod mentorstvom prof. dr. sc. Mirjane Matijević Sokol. Osim objavljivanja znanstvenih i stručnih radova, sudjelovanja na tuzemnim i inozemnim znanstvenim skupovima, plodan je prevoditelj s latinskoga jezika o čemu svjedoči nekoliko zapaženih prijevoda koji su objavljeni kao samostalna izdanja. Pored znanstvenoga rada aktivno se bavi promidžbom latinskoga jezika, sudjelujući u brojnim radioemisijama i tribinama na kojima nastoji popularizirati latinski jezik i hrvatski latinitet kao sastavni dio hrvatske književnosti i kulture. S tim je ciljem 2021. godine pokrenuo Ljetnu školu latinskoga jezika i kulture. Član je Matice hrvatske, Društva hrvatskih književnih prevodilaca, Društva za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije *Tkalčić* i International Association for Neo-Latin Studies (Leuven, Belgija).

Milan Vrbanus dvopredmetni studij povijesti i arheologije završio je 1996. na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Na istom je fakultetu magistrirao 2002., a doktorsku disertaciju obranio 2006. Radio je kao znanstveni novak na Hrvatskom institutu za povijest u Zagrebu (1998. – 2008.), a od 2008. godine do danas radi kao znanstvenik u Hrvatskom institutu za povi-

jest – Podružnici za povijest Slavonije, Srijema i Baranje u Slavanskom Brodu. Izabran je 2013. na radno mjesto višeg znanstvenog suradnika, a 2019. u zvanje znanstvenog savjetnika I. izbor. Proučava gospodarsku povijest slavonskih vlastelinstava u 18. stoljeću. Do sada je objavio 1 suautorsku znanstvenu monografiju, 4 suautorske knjige građe, 50 znanstvenih radova i 5 priloga arhivskog gradiva u znanstvenim časopisima te je uredio 1 zbornik znanstvenih radova.

Fra Mario Zrakić nakon završene Prirodoslovno-matematičke gimnazije u Đakovu 2011. godine odlazi u postulaturu Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda. Svečane zavjete položio je 2017. godine te u Provinciji služi kao brat redovnik. Diplomirao je teologiju na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 2016. godine te upisuje studij sakralne glazbe na Akademiji za glasbu u Ljubljani, gdje je diplomirao 2019. godine. Trenutno je student magistarskog studija sakralne glazbe, modul zbarsko dirigranje. Djeluje u Rijeci na Trsatu, gdje je učitelj glazbe u novicijatu te dirigent zbora svetišta Majke Božje Trsatske.

Ivan Zubac završio je dvopredmetni studij engleskog jezika i književnosti i povijesti na Filozofskom fakultetu u Osijeku. Doktorirao je na Papinskom sveučilištu Gregoriana u Rimu s temom doktorata *Croatian Catholic Movement on the Territory of the Archdiocese Osijek-Djakovo in the Interwar period 1918-1941*. Radio je kao učitelj i profesor povijesti i engleskog jezika te kao prevoditelj s engleskog i talijanskog jezika. Od 2017. godine radi kao asistent – poslijedoktorand na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Đakovu Sveučilišta Josip Juraj Strossmayer u Osijeku. Objavio je više znanstvenih radova i sudjelovao na znanstvenim skupovima s temama iz područja crkvene povijesti.

Mateo Žanić na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu diplomirao je studij sociologije 2002. godine, te studij komparativne književnosti i filozofije 2005. godine. Doktorsku disertaciju je na Odsjeku za sociologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu obranio u ožujku 2013. godine. Od 2007. godine zaposlen je u Institutu društvenih znanosti Ivo Pilar – Područni centar Vukovar. Za voditelja Područnog centra izabran je 2019. te radi na mjestu znanstvenog suradnika. Sudjelovao je kao suradnik u provedbi desetak znanstvenih projekata, a tri puta je bio voditelj znanstvenih projekata. Sudjelovao je u organizaciji niza znanstvenih događanja, pri čemu je dvadeset puta bio član programsko-organizacijskih odbora znanstvenih skupova, dok je dva puta bio predsjednik programsko-organizacijskih odbora. Održao je izlaganja na dvadesetak domaćih i stranih znanstvenih skupova. Objavio je do sada jednu autorsku knjigu, urednik je tri knjige te je autor tridesetak znanstvenih radova. Područja znanstvenog interesa obuhvaćaju sociologiju prostora, kulturu sjećanja te sociologiju mladih. Na Filozofskom fakultetu u Osijeku iza-

bran je u zvanje docenta u ožujku 2019. godine te predaje kolegije *Sociologija grada* i *Sociologija svakodnevnog života*.

Dražen Živić diplomirao je, magistrirao i doktorirao na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Znanstveni je savjetnik u trajnom izboru u Institutu društvenih znanosti Ivo Pilar. Bio je dugogodišnji voditelj Područnoga centra Instituta Pilar u Vukovaru (2006. – 2019.), a od 2019. godine pomoćnik je ravnatelja Instituta Pilar. Uže područje znanstvenoga interesa obuhvaćaju teme iz opće demografije, etnodemografije, demografije rata, demografije braka i obitelji, regionalne demografije, demografije starenja, demografije Hrvatske, demografije malih područja i demografije hrvatskoga iseljništva. Objavio je dvije stotine radova u znanstvenim časopisima, knjigama i zbornicima radova. Autor je ili suautor sedam znanstvenih knjiga. Uredio je brojne zbornike radova i monografska izdanja. Sudjelovao je na više od stotinu znanstvenih i znanstveno-stručnih skupova u Hrvatskoj i inozemstvu. Bio je predsjednik i član programske-organizacijskih odbora brojnih znanstvenih skupova, kongresa i simpozija. Bio je voditelj ili suradnik na brojnim i različitim znanstvenim i stručnim projektima. Kao naslovni izvanredni profesor sudjelovao je u nastavi na Fakultetu hrvatskih studija u Zagrebu, na Veleučilištu „Lavoslav Ružička“ u Vukovaru, na Hrvatskom katoličkom sveučilištu u Zagrebu, na Katoličko-bogoslovnom fakultetu u Đakovu, na Diplomatskoj akademiji Ministarstva vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske te na Ratnoj školi „Ban Josip Jelačić“ Hrvatskog vojnog učilišta „Dr. Franjo Tuđman“. Dobitnik je više priznanja i nagrada, među kojima se posebno izdvajaju Državna nagrada za znanost za znanstvene novake u području društvenih znanosti (2001.) i Nagrada „Federik Grisogono“ za doprinos razvoju geografije u Hrvatskoj (2019.). Član je različitih odbora i vijeća ustanova i institucija iz područja znanosti i kulture, među ostalim: Matičnog odbora za politologiju, sociologiju, demografiju, socijalne djelatnosti i sigurnosno-obrambene djelatnosti, Vijeća HBK za život i obitelj, Nadbiskupijskog pastoralnog vijeća Đakovačko-osječke nadbiskupije, Partnerskog vijeća Vukovarsko-srijemske županije... Bio je predsjednik i potpredsjednik Ogranka Matice hrvatske u Vukovaru te član Glavnog odbora Matice hrvatske. U dva je mandata (2014. – 2018. i 2018. – 2022.) bio predsjednik Upravnog vijeća Gradskog muzeja Vukovar. Živi i radi u Vukovaru i Zagrebu.

Dinko Župan na Filozofskom je fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 1997. diplomirao filozofiju i povijest. Od siječnja 1998. radi u Podružnici Hrvatskog instituta za povijest u Slavonskom Brodu. Magistarski rad pod naslovom „Pučko školstvo u vrijeme banovanja Ivana Mažuranića“ obranio je 2002. na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, a na istom je fakultetu 2006. obranio doktorski rad pod naslovom „Obrazovanje žena u Banskoj Hrvatskoj (1868. – 1918)“. Od 2005. je član uredništva časopisa *Scrinia Slavonica*. Predavao je predmet „Povijest školstva“ na Učiteljskom fakultetu u Petrinji i Fakultetu odgojnih i obrazovnih znanosti u Osijeku te je dvije godine bio predavač na doktor-

skom studiju Hrvatskih studija. Za izložbu „Biti učenik u Hrvatskoj u dugom 19. stoljeću“ dobio je državnu Godišnju nagradu za popularizaciju i promidžbu znanosti za 2020. godinu. Glavno područje znanstvenog rada je povijest školstva i kulturna povijest u Hrvatskoj od kraja 18. do početka 20. stoljeća.

ORGANIZATORI

HRVATSKI
institut za
POVIJEST

DRŽAVNI
ARHIV U
VUKOVARU